

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dan vsakega mesca, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta pa 1 gold. 30 kr.

Tečaj IV.

V Ljubljani 1. julja 1864.

List 13.

Deček in tica.

Deček.

Zleti, zleti doli k meni,
Ljuba tica pisana!
Tukaj v hišici zeleni
Bodi z mano vred domá!

Tica.

Kaj tam doli bi začela,
V prostem zraku je lepó,
Dečkom kaj bi li verjela,
S tiči delajo gerdó?

Deček.

Kaj bojiš se, tica zala,
Nič ne bo ti zalega,
Vkup se bova gostovala,
Dajal bom ti živeža.

Tica.

Živež sama rada išcem,
Sej povsod ga dost' imam;
Tako tebi jaz odpišem:
Deček moj, le bodi sam!

Deček.

Moraš hudo se potiti,
Mušic kaj da si vlovíš;
Lačna moraš véasi biti;
Lej, pri meni vse dobiš!

Tica.

Deček, ti me češ le vjeti,
Govoriti znaš sladkó,
Prosta v zraku čem živeti,
Moja skerb za živež bo.

P. C.

Nektere besede o učiteljskih knjižnicah.

Spisal F. Vigela.

V lanskem tečaju je „Tovars“ prinesel dva spisa: „Kako naj se učenik dalje izobražuje“ (4. l.) in: „Kaj naj učenik bere“ (16. l.). Opiraje se na ova spisa, pristavim še, da bi se zeló motil tisti učitelj, kateri bi mislil, da se mu po dokončanem pripravništvu ni treba več učiti in izobraževati, da bode z nabrano vedo in omiko za celo življenje shajal; ne tako; pripravništvo je le podlaga, na kateri učitelj more neprestano napredovati, če hoče biti in ostati sposoben učitelj. S tem, kar (akoravno iz izverstnega) pripravništva

seboj prinese, še pri naj navadnejših primerlejih ne bode shajal. Prav izobrazil se bode učitelj le, ako sam krepko in nevtrudljivo napreduje v svojem poklicu. Temu napredovanju se noben — še tako izurjen — učitelj ne sme odtegniti; zakaj čas, človeški duh čversto podviza, šolsko polje se čedalje marljivejše obdeluje, in misli o izreji se vedno bolje in jasneje razvijajo: kdor ž njimi ne gre naprej, kmali zaostane; z vsakim letom se manjša njegova sposobnost, in sčasoma je sam v nepoznanem svetu novih misel in prizadevanj, in mlajši verstniki ga — kakor starino — malo čislajo.

Napredovati pa mora učitelj povsod: kakor človek, kristijan in državlján, kakor školník v znanstvenem, teoretičnem in praktičnem obziru. In taki omiki mu sosebno pripomore napredovavni uk in branje, učiteljsko posvetovanje (konferenci) in lastne skušnje.

Ljudski učitelj nima časa, da bi ravno veliko bral, kar bi mu tudi preveč ne koristilo. On naj dela, in naj ne pretresava teoretično. Knjige mu ne smejo biti važneje, kakor živo gibanje v njegovem poklicu; pa knjig tudi ne sme nikakor zaničevati. On naj rad bere knjige, ki ga vodijo na omenjeni pot omike; pa brati mora premišljeno. Izmed knjig, ki govore o izreji, naj si izbere take, ki v lahko razumljivi besedi praktične misli razjasnujejo, ki zvišujejo in gojijo v njem ljubezen do poklica. Vednosti, ki so učiteljskemu poklicu in omenjeni občni omiki preoddaljeni, naj ljudski učitelj pri miru pusti, kajti razumel jih bode morebiti komaj na pol, ker mu za take tvarine manjka perve, prave podlage.

Učitelj pa, ki hoče po samouku in brani napredovati, mora tudi prav brati, pa ne poveršno, in le toliko, da more z drugimi o kaki knjigi kaj malega spregovoriti, temuč brati mora premišljeno, da dobi duh in serce hrane, da se omika množi in vterjuje. Kar bere, naj primerja z lastno skušnjo v življenji in poklicu; posebno znamenite misli naj si pa zapiše, da si napravi časoma pravi dušni zaklad, iz ktereга more vedno zajemati.

Ljudski učitelj ima pa le malokdaj toliko plače, da bi si mogel kupovati veliko knjig; toda, kar je enemu samemu težko, to se lahko stori z zjedinjenimi močmi. Človek sam je dob posekan. Zatorej so se že v mnogih krajih med ljudskimi učitelji napravile bravne družbe in knjižnice, kar je tudi

učitelje boljše omikalo. Žalibog, da ta koristna naprava še ni občeno veljavna! še je preveč lenih delavcev na pedagogičnem polju. — Koliko si more, n. pr. en sam učitelj za 3 gl. koristnih knjig nakupiti? — 10 učiteljev skupaj za 30 gl. pa si že nekaj napravijo. Tako postane časoma obširna knjižnica, ki služi še poznejim učiteljskim rodovom.

Naj bolj prav je, ako se učitelji ene dekanije združijo, in si v središču napravijo knjižnico, katero izročijo kakemu sposobnemu varhu. Potem naj si izvolijo odbor po okolisčinah iz več ali manj udov, kateri naj pretresa in določi, ktere bukve naj se za knjižnico kupijo, in da pregleda letne dohodke in stroške. Predsedništvo pri tem odboru naj bi prevzeli gospodje dekani.

Pri kupovanju knjig v knjižnico se pa ne sme brezskerbno ravnati; naj se ne kupujejo stare knjige, ker navadno te učitelju ne morejo kaj služiti, in po pravici se je v 4. listu let. „Tovarša“ nekdo zavoljo tega pritožil, da imajo v neki knjižnici prestare knjige, celó iz 17. stoletja! Kaj, ali ta knjižnica misli le starinstvo nabirati? Ali morda hoče vpeljavati zopet staro „šolmasterstvo?“ — Mislimo pa, da, kjer knjižnice še niso dovolj dobro vredjene, se bodo počasi že vravnale, in pri začetku mora biti človek z malim zadovoljen.

Napravijo naj se pa prvič take knjige, ki obsegajo znamenite šolske tvarine, nove, posneme vredne misli v šolstvu, ki po obsegu in besedi učitelja zbujaajo, oživljajo in za njegov poklic in napredek vnemajo. Taki so sosebno dobri pedagogični časniki, iz katerih učitelj zvé, kako po svetu šolstvo napreduje, kako se ta pa ta nauk obdeluje i. t. d.

Učitelj naj se izobražuje, kakor smo rekli, v teoretičnem in djanskem obziru. Tedaj naj se za knjižnico omislijo tudi take knjige, ki kažejo, kako naj se kak nauk praktično obdeluje in ki kažejo snovo za posamesne nauke; izpusti naj pa se vse, kar obsega le navadne reči, ne pa znamenite misli, in kar nima terdne pedagogične mere.

Da je učitelj mož na svojem mestu, si mora razun poglavitnih vednost (t. j. ki terja jih poklic) še drugih ravnovednosti pridobiti, da življenje prav spozná in si dostojno občeno omiko pridobi. Bolj, ko je učitelj sam izobražen, ložeje in vspešneje bode druge izobraževal. Zatorej je prav, da se v učiteljske knjižnice tudi take knjige kupujejo, ki kolikor

toliko vjemajo se z učiteljevim poklicem, akoravno niso ojstro pedagogične. To bi bile p. zgodovinske, natoroznanske reči, poptopisi, podučivni spisi o ljudeh, njih življenju in navadah. Prenapeti domišljeni spisi, romani, i. t. naj se pa v učiteljsko knjižnico ne kupujejo; take naj si učitelj sam omisli, ako jih hoče brati. Prav bi pa bilo, ko bi se znameniti pisi izverstnih pisateljev kupovali, da se more učitelj tudi nekaj s tem sozniniti, kar se dela na slovstvenem polji. Tudi knjige, ki govore o godbi, kolikor je ljudskemu učitelju od tega potreba vedeti, naj se omislijo, zakaj, dekaniške učiteljske knjižnice morajo tako osnovane biti, da vsaki, manj ali bolj izobraženi učitelj si more nabirati iz njih medú.

Manjši zvezki, ktere vsaki učitelj saj v 1. tednu dobro prebrati more, naj po versti vse družnike obhodijo. Od večih in bolj znanstvenih bukev naj se naredi imenik in udom pošlje. Izmed teh knjig naj se izposojujejo družnikom — po obsegu na dva ali več tednov — tiste knjige, ktere kdo tirja. To se razumé, da mora knjižnični varh na tanko zapisovati, kdo, kdaj in ktero knjigo si je izposodil? Od novih knjig, ki se vsako leto nakupijo, se mora hitro tudi razkaz (od večih — glej zgoraj) okrog poslati. — S časniki se mora pa nekaj drugače ravnati. En iztis kakega šolskega časnika za veliko družnikov in v velikih okrogih ne zadostuje, zakaj poslednji družnik s tem nikakor ne bode zadovoljen, da kak list še le dva ali tri mesce (to vem iz lastne skušnje) pozneje, kakor je bil izdan, dobi, ko marsikaj izmed novic in drugih razglasov ni več zanimivo. Zatorej je ugodnejše, da si knjižnica — po potrebi — več iztisov kakega časnika naroči, in vsakim štirim ali petim družnikom 1 iztis pošlje. Se vé, da si zategadel veliko časnikov ne bode omisliti mogla; zato naj si naroči pa naj izverstnejše.

To je, kar se dá v obče o tej reči spregovoriti. Pri učiteljskih skupščinah se more naj ložeje prevdariti, kako da bi se v vsaki dekaniji knjižnica koristno osnovati mogla; zakaj, gledati se mora tudi na krajne okolisčine, stan šol in izobraženost učiteljev. — Bog daj, da bi se kmali po vseh dekanijah nahajale knjižnice in učiteljske bravne družbe!